

تکمله استخراج تاریخ در نظم

(۷)

۵- این فصیده در تاریخ وصال حضرت غوث الثقلین رحمة الله علیه است که اولاً مولف ادعا دارد که از هر فقرة شرآن تاریخ می بر آید و بعداً مینویسد که از تمام فصیدم ۱۳ بیتی ۱۳۲۶ تاریخ بر می آید بدین نهج :- که از هر یکی ازین ۲۶ مصراع تاریخی پیدا آید، پس ۲۶ مصراع ۲۶ تاریخ باشد و از انضمام منقوطة مصراع نخستین ازین ۲۶ مصراع بامنقوطة هر یکی از مصاریع ۲۵ گانه ۲۵ تاریخ حاصل شود و از انضمام غیر منقوطة آن باغیر منقوطة هر یکی از مصاریع ۲۵ گانه یا قید ترتیب ۲۵ تاریخ حاصل گردد و از انضمام منقوطة آن باغیر منقوطة هر یکی از مصاریع ۲۵ گانه باقیه نیز ۲۵ تاریخ حاصل شود و از انضمام غیر منقوطة آن بامنقوطة هر یکی از مصاریع ۲۵ گانه باقیه نیز ۲۵ تاریخ حاصل گردد پس از انضمام مصراع نخستین بامصاریع باقیه بطریق که مذکور شد (۱۰۰) تاریخ حاصل گردد زیرا که آن انضمام مشتمل بر یکصد انضمام است که هر یکی از آن مظهر تاریخی است و از انضمام مصراع دوم بامصاریع ۲۴ گانه باقیه نیز بروشی که ذکر یافت ۹۶ تاریخ حاصل شود و از انضمام مصراع سوم بامصاریع ۲۳ گانه باقیه باسلوب مزبور ۹۲ تاریخ حاصل گردد و از انضمام مصراع چهارم بامصاریع ۲۲ گانه باقیه بطریق مستطوره ۸۸ برین منوال تواریخی که حاصل شود از انضمام هر مصراعی که بعد ازین اعتبار کنند بامصار بیسکه مؤخر است از آن کمتر باشد بچهار از تواریخی که حاصل شده باشد از انضمام مصراعی که مقدم است بران بیگ مرتبه بامصاریعی که مؤخر است از آن مصراع مقدم تا آنکه منتهی گردد سلسله این ترتیب با انضمام مصراع ۲۵ بامصراع ۲۶ بطریق مذکور و از این انضمام چهار تاریخ حاصل گردد و از همه این انضمامات ۱۳۰۰ تاریخ حاصل شود و حاصل این انضمامات با ۲۶ تاریخ که از تمام فصیده ۱۳ بیتی حاصل است ۱۳۲۶ تاریخ باشد .
الف فقرات، که هر جمله حاوی تاریخ و مطابق عدد ۵۶۱ است که جمله جمله داخل فوس آورده می شود :-

(بسم الله الجلیل الرحیم)

(و سلام مکمل علی نبی معبود)	(الحمد لله المبین القوی الموجد)
(وهامی اصحاب پاک نژاد مهرجود)	(و علی آل کریم عزیز الوجود)
(شمس جود قطب بلاد)	(ایا بعد این فصیده در مدح عالی نهاد)

(عالی جناب مالك رقاب) (كعبه عهد كردون قباب)
 (سلطان العار فین) (زبده مسلمین سلطان معی الدین)
 (پیر والا جناب نادر) (سلطان عبید القادر)

(قدس الله سره الاجل)

ب : قصیده طوری که تحریر یافت حاوی عدد ۵۶۱ میباشد .

اساس حلم و حیا دین پناه و قطب زمان
 و حیدو قطب زمان دل کلیم احمد قلب
 نجیب اهل جهان کام جاه و عیسی قال
 پناه و قطب زمان ماه ملک معی الدین
 قبول و جان مهان جسم کام جیلانی
 قبول و قطب او ان اهل عزو موسی ید
 مآب و زین ملک اهل دل لقب قدمی
 پناه ملک یقین ماه زهر بن صالح
 ولی و قطب زمان ماه عبید قبله دل
 و حیدو ماه زمین کام ملک قطب اقطاب
 پناه کل زمین کوه عدل و قطب الدین
 نجیب و قطب ملل یوح ملک حق محبوب
 جنید و مجد زمان جان جمع قبله دل
 پناه اهل بقا ابر جودو نیک بیان
 عزیز و قطب مکان لب عهدو نوح جهان
 کلیم و قطب امان لب ملک و زین او ان
 مآب حلم و یقین مجد مجدائس و جان
 اییب و قطب جهان لب ملک و دین سلطان
 معزو کو کب و حق بین و والی انسان
 معین و زین او ان ماه کل و قطب مهان
 نجیب و قطب او ان صبح طبع و بوح مکان
 مه جهان یقین مجد ملک کعبه جان
 قبول و زین مهان یوح ملک امن و امان
 و حیدو جان زمان لب ملک صدق زبان
 قوی و زین ولا باب علم احسان کسان
 معرو قطب جهان کوه حلم زین جانان

۶ - این قصیده در ده بیت و بطریق مهمله هر مصرع حاوی بر عدد (۱۰۶۹) تاریخ

جلوس اور ننگ زب عالمگیر است

مه ملوک امم مه رسا طبع اسرار جامع علوم امام عهدو عمر [رضن] عدل و اسوة اخرار
 سواد مردمک ملک و سرور اسلام
 حصار عدل و عطا ملک علم و حلم و کرم
 سرور عالم دل ماه طارم اسلام
 سوار عرصه علم و عماد اهل عمل
 مدار عصر مه عهد حاکم دوسرا
 سرور عالم و آدم عماد اهل کرم
 سوار عرصه دلها سلاله دوسرا
 سرور عهدو امم ممالک عطاو کرم
 سواد لوح عطا مهر عصر و محور داد
 مه ملوک امم مه رسا طبع اسرار جامع علوم امام عهدو عمر [رضن] عدل و اسوة اخرار
 مه ممالک ام خنارس احصار
 امام دادگر و ماه دور مهر مدار
 مطاع و سرور اصبح سلاله اطهار
 مدار دار امل مهر اکمل ادوار
 امم عالم دل ماه سر مه اسرار
 امام و اصبح و علام در عطا گزار
 سر ملوک و ملل مکرم ملک اطوار
 اساس اهل همم اکمل عمر (رضن) کردار
 عماد هر دو سرا عدل امم سالار

۷ - این قصیده نیز در تاریخ جلوس عالمگیر است که هر مصرع اش علیحده و حروف

منقوط و حروف غیر منقوط هر بیتش علیحده مبشر تاریخ و حاوی عدد (۱۰۶۸) مشتمل بر

جهان بحکم تو بادای امیر کون مسکن
 بزرگت پادشاهان ماه عهدا گرم ملک
 جواد جمله شهبان عدل ملک کردار
 روان سلطنت و اهل دل مہ عیالم
 شہاب روی زمین ماد ملک مہر کلاه
 سحاب مجدو گرم پادشاه عالم کبیر
 حیات روی زمین مالک ممالک عدل
 شہ سہر جلال و مدار ملک کمال
 مدار ملک و ملل آفتاب اہل زمین
 ستون امن و امان داور ملک آسا
 دری ز بحر یقین ۱۰ ملک و مہر عطا
 سخی جمہ جہان و سلاہ صلحا
 لیب ملک ستان کوہ حکم عدل دہر
 قوام امن و امان مہ عصر مہرام
 معین کشور جان مہ ساطع اسلام
 جلوس شہ ہمایون مقام عالم کبیر
 مسیح ملک علا جم نسکین و موسی دست
 شفیع قطب زمان مہ عہد کامروا
 عماد عدل و عطا مجدہ گاہ ہفت افلیم
 عماد حلم و عطا دستگیر اہل جہان
 شہاب جود و عطا پادشاه نا موران
 مطاع ملک شہنشاہ سایہ سبحان
 سہای مجدو عطا قبلہ گاہ تاجوران
 ایاب سلطنت اور نگت زب قطب زمین
 سواد لوح ودل پادشاه ملک ستان
 شہ مہان و فلک قدر صاحب احسان
 ولی اہل جہان و شہنشہ دوران
 جہان عدل شرف بر گزیدہ یزدان
 مہ آب ہر دو جہان نور عین شاہ جہان
 بیات اہل زمین پادشاه کون و مکان
 ملک فیاس و فلک قدر و نائب رحمان
 معین روی زمین نیکنام شاہ زمان
 جہان جود و سخا آسمان ندیدہ چنان
 تو داور دو جہان من قابل احسان؟
 طراز اہل ہم جم صفت پناہ جہان
 امام دہر ز بینی چہار گونہ بدان
 مدار اہل زمین باد تا بود دوران
 شہ ملک و میر بی با قر گیلان

۸ - این فہدہ در ۱۵ بیت شہاوی کہ ۱۷۷۰ تاریخ مطبوعہ ۱۰۸۶ ہجری بت حج شہخ میر ابراہیم ابن شہخ میر کہ از اعظام سادات و مشایخ بودہ میباشد کہ فقرات تتر آغاز آن ہر جملہ کہ در قوس گرفتہ میشود نیز علاوہ مظهر تاریخ مذکور است و از ۱۵ بیت مذکور (۱۷۷۰) تاریخ بدین نہج استخراج می شود کہ از ہر یکی ازین سی مصرع سی تاریخ بر آید و از انضمام منقوطہ مصرع نخستین با منقوطہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل شود و از انضمام غیر منقوطہ آن با غیر منقوطہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل گردد و از انضمام منقوطہ آن با غیر منقوطہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ باقیہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل شود و از انضمام غیر منقوطہ آن با منقوطہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ باقیہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل گردد پس از انضمام مصرع نخستین با مصارع باقیہ بطریقیکہ مذکور شد ۱۱۶ تاریخ حاصل گردد زیرا کہ آن انضمام مشتمل بر ۱۱۶ انضمام است کہ ہر یکی از آن مظهر تاریخی است و از انضمام مصرع دوم با مصاریع ۲۸ گانہ باقیہ بروسی کہ ذکر یافت ۱۱۲ تاریخ حاصل شود و از انضمام مصرع سوم با مصاریع ۲۷ گانہ باقیہ بطریق مسطورہ ۱۰۸ تاریخ حاصل گردد و از انضمام مصرع چہارم با مصاریع ۲۶ گانہ با سلوب مزبور ۱۰۴ تاریخ حاصل گردد .

و برین منوال تواریخی که حاصل شود از انضمام مصرعی که بعد ازین اعتبار کنند
بامصار پدیکه مؤخر است از آن کمتر باشد بچهار از تواریخیکه حاصل شده باشد از انضمام
مصرعی که مقدم است بر آن بیست مرتبه بامصاریمی که مؤخر است از آن مصراع مقدمه
تا آنکه منتهی گردد سلسله این ترتیب بانضمام مصرع [۲۹] با [۳۰] بطریق مذکور
و ازین انضمام چار تاریخ حاصل گردد و از همه انضمامات [۱۲۴۰] تاریخ حاصل شود و حاصل
این انضمامات باسی تاریخ که از تمام قصیده ۱۵ بیتی حاصل است [۱۷۷۰] تاریخ
بموصول آید

الف : فقرات نثر آغاز :

- [بسم الرحمن الرحیم الوهاب الباقی الحکیم]
- [الحمد لله الواسع الرافع المشهود] [و درود نامعدود بر جهان پناه بر گزیده معبود]
- [و بر آل آن قطب افلاک نبوت عزیز الوجود] [و بر اصحاب ماه افلاک اهل مهر سپهر جود]
- [امام بعد این قصیده که در مدح تقدیران] [ناصر اکیتمی صاحب زاده جهان و جهانیان]
- [سرور اهل نجات و احسان] [رهبر سادات زمین و زمان]
- [محمد کرم و شوکت] [شه دین بدر طلعت]
- [کواکب اوج فتوت و اقبال] [حیدر قدرت سبحان نوال]
- [یوسف کونین حیدر صفت] [حمیده فعال عمر صوت]
- [وزیر سما سده قدس منزلت] [سبحان علم و نوال و شجاعت]
- [صدر اشراف و عالم بیان] [قدس منزلت امام سران]
- [زبده ابرار محمد صفت] [حیدر نزار عالی فطرت]
- [شمس پادشاهی و دانش] [سر اهل هدایت و بینش]
- [لاله گلزار علم و وزارت] [کواکب گردون ندا و صدارت]
- [آصف دهر نمایون منقبت] [قبسه و اصلان نیک فطرت]
- [مهر افلاک وزارت و نوال] [سپهر ذریع و دینات و جلال]
- [محمد لقب آصف فطرت] [یوسف عهد قمر طلعت]
- [ابر نوال سپهر منزلت] [امیر ابراهیم صبح سیادت]
- [مجد شوکت صاحبزاده کون و مکان] [مهر برج دین و دنیا مهدوح بافرخان]

ب : قصیده مذکور :

رسیده ماه لوا آفتاب علم و امان	هلال کام و امل یوسف سپهر نوال
جهان عدل و یقین بدر چهره حاجی شد	ظرف از کام و آفتاب جود و مهان
مه نشاط یقین ماه را د ابراهیم	بهار و ابر جمال آفتاب کمال جهان
پناه اهل افادت و حیدر دو سرا	م آب و اوج طرب آفتاب جود و سران
جواد بدر جهان آفتاب عدل و طرب	وحید اطهر با قدر و آصف شاهان
وحید اکرم او ر نیکت زینت تاج الدین	بزرگت ملک یقین روح رادشاه جوان
سپهر بر و جود آفتاب جود و نوال	عزیز قطب جهان بدر بر شهاب زمین

جهان بحکم تو بادای امیر کون مسکن
بزرگت بادشهان ماه عهدا گرم ملک
جواد جمله شهبان عدل ملک کردار
روان سلطنت و اهل دل مہ عیالم
شہاب روی زمین ماد ملک مہر کلاه
سحاب مجدو گرم بادشاہ عالم کبیر
حیات روی زمین مالک ممالک عدل
شہ سہر جلاز و مدار ملک کمال
مدار ملک و ملل آفتاب اہل زمین
ستون امن و امان داور ملک آسا
دری ز بحر یقین ۱۰ ملک و مہر عطا
سخی جمہ جہان و سلاہ صلحا
لبیب ملک ستان کوہ حیم عدل دہر
قوام امن و امان ماہ عصر مہر اسم
معین کشور جان ماہ ساطع اسلام
جلوس شاہ ہمایون مقام عالم کبیر
مسیح ملک علا جم نسکین و موسی دست
شفیع قطب زمان ماہ عہد کامروا
عماد عدل و عطا مجدہ گاہ ہفت اقلیم

عماد حلم و عطا دستگیر اہل جہان
شہاب جو دو عطا بادشاہ نا موران
مطاع ملک شہنشاہ سایہ سبحان
سماں مجدو عطا قبلہ گاہ تاجوران
ایاب سلطنت اور نگت زب قطب زمین
سواد لوح ودل بادشاہ ملک ستان
شہ مہان و فلک قدر صاحب احسان
ولی اہل جہان و شہنشہ دوران
جہان عدل شرف بر گزیدہ یزدان
مآب ہر دو جہان نور عین شاہ جہان
بات اہل زمین بادشاہ کون و مکان
ملک فیاس و فلک قدر و نائب رحمان
معین روی زمین نیک نام شاہ زمان
جہان جو دو سخا آسمان ندیدہ چنان
تو داور دو جہان من قابل احسان؟
طراز اہل ہم جم صفت پناہ جہان
امام دہر ز بینی چہار گونہ ہدان
مدار اہل زمین باد تا بود دوران
شہ ملک و میر بی با قر گیلان

۸ - این فہرستہ در ۱۵ بیت شاعری کہ ۱۷۷۰ تا تاریخ ۱۰۸۶ ہجری بت حج شہخ میر ابراہیم ابن شہخ میر کہ از اعظام سادات و مشائخ بودہ میباشد کہ فقرات تتر آغاز آن ہر جملہ کہ در قوس گرفتہ میشود نیز علاوہ مظهر تاریخ مذکور است و از ۱۵ بیت مذکور (۱۷۷۰) تاریخ بدین نہج استخراج می شود کہ از ہر یکی ازین سی مصرع سی تاریخ بر آید و از انضمام منقوطفہ مصرع نخستین با منقوطفہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل شود و از انضمام غیر منقوطفہ آن با غیر منقوطفہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل گردد و از انضمام منقوطفہ آن با غیر منقوطفہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ باقیہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل شود و از انضمام غیر منقوطفہ آن با منقوطفہ ہر یکی از مصاریع ۲۹ گانہ باقیہ نیز ۲۹ تاریخ حاصل گردد پس از انضمام مصرع نخستین با مصارع باقیہ بطریقیکہ مذکور شد ۱۱۶ تاریخ حاصل گردد زیرا کہ آن انضمام مشتمل بر ۱۱۶ انضمام است کہ ہر یکی از آن مظهر تاریخی است و از انضمام مصرع دوم با مصاریع ۲۸ گانہ باقیہ بروشی کہ ذکر یافت ۱۱۲ تاریخ حاصل شود و از انضمام مصرع سوم با مصاریع ۲۷ گانہ باقیہ بطریق مسطورہ ۱۰۸ تاریخ حاصل گردد و از انضمام مصرع چہارم با مصاریع ۲۶ گانہ با سلوب مزبور ۱۰۴ تاریخ حاصل گردد .

و برين منوال تواریخی که حاصل شود از انضمام مصرعی که بعد ازین اعتبار کنند
بامصار پیشکه مؤخر است از آن کمتر باشد بچهار از تواریخیکه حاصل شده باشد از انضمام
مصرعی که مقدم است بر آن بیست مرتبه بامصاریمی که مؤخر است از آن مصراع مقدمه
تا آنکه منتهی گردد سلسله این ترتیب بانضمام مصرع [۲۹] با [۳۰] بطریق مذکور
و ازین انضمام چار تاریخ حاصل گردد و از همه انضمامات [۱۲۴۰] تاریخ حاصل شود و حاصل
این انضمامات باسی تاریخ که از تمام قصیده ۱۵ بیتیمی حاصل است [۱۷۷۰] تاریخ
بموصول آید

الف : فقرات نثر آغاز :

- [بسم الرحمن الرحیم الوهاب الباقی الحکیم]
- [الحمد لله الواسع الرفع المشهود] [و درود نامعدود بر جهان پناه بر گزیده معبود]
- [و بر آل آن قطب افلاک نبوت عزیز الوجود] [و بر اصحاب ماه افلاک اعلی مهر سپهر جود]
- [امام بعد این قصیده که در مدح تقدیر دوران] [ناصر اکیتمی صاحب زاده جهان و جهانیان]
- [سرور اهل نجات و احسان] [رهبر سادات زمین و زمان]
- [محمد کرم و شوکت] [شه دین بدر طلعت]
- [کواکب اوج فتوت و اقبال] [حیدر قدرت سبحان نوال]
- [یوسف کونین حیدر صفت] [حمیده فعال عمر صوت]
- [وزیر سما سده قدس منزلت] [سبحان علم و نوال و شجاعت]
- [صدر اشرف و عالم بیان] [قدس منزلت امام سران]
- [زبده ابرار محمد صفت] [حیدر نزار عالی فطرت]
- [شمس پادشاهی و دانش] [سر اهل هدایت و بینش]
- [لاله گلزار علم و وزارت] [کواکب گردون ندا و صدارت]
- [آصف دهر نمایون منقبت] [قبسه و اصلان نیک فطرت]
- [مهر افلاک وزارت و نوال] [سپهر ذریع و دینان و جلال]
- [محمد لقب آصف فطرت] [یوسف عهد قمر طلعت]
- [ابر نوال سپهر منزلت] [امیر ابراهیم صبح سیادت]
- [مجد شوکت صاحبزاده کون و مکان] [مهر برج دین و دنیا مهدوح بافرخان]

ب : قصیده مذکور :

رسیده ماه لوا آفتاب علم و امان	هلال کام و امل یوسف سپهر نوال
جهان عدل و یقین بدر چهره حاجی شد	ظرف از کام و آفتاب جود و مهان
مه نشاط یقین ماه را د ابراهیم	بهار و ابر جمال آفتاب کمال جهان
پناه اهل افادت و حیدر دو سرا	م آب و اوج طرب آفتاب جود و سران
جواد بدر جهان آفتاب عدل و طرب	وحید اطهر با قدر و آصف شاهان
وحید اکرم او ر نیکت زینب نایب الدین	بزرگت ملک یقین روح رادشاه جوان
سپهر بر و جود آفتاب جود و نوال	عزیز قطب جهان بدر بر شهاب زمین

عمر حیا و عمل تاج دین وزین سیاه
 ینباه عالم فتح و کلیم کوه کرم
 مآب اوج عمل زین دین ملک سیرت
 بر بهار وجود آفتاب امن و جمال
 بهار و مالک عز جم نشان نکو افعال
 مة ملوک امم عین شرق فهم ابد
 طراز عدل کمال آفتاب حسن و جمال
 شریف و ماه مهان لب عهد و صادق دل

علی عطا و دول آفتاب سدر و امان
 مسیح کل و فلک رتبه عماد اوان
 جلال عالم عز آفتاب کامروان
 کل جهان بقا عید دور شیر زیان
 سعاب امن و شرف عید کام احسان کان
 معز ملک عجم آفتاب داد گران
 سعاب جاه و ادب جم صفت سیهر مکان
 عزیز و شمع جهان حی علم بافرخان

۹ - چون سید سبحان قلبی خان بهادر بر تخت مملکت توران [ماوراءالنهر] بتاريخ شرفه محرم ۱۰۹۱ جلوس نمود [۱] معتمد باقی خواجه خزاری که در جمیع فضائل یگانه عهد بود قصیده انشاد کرده بعرض رسانید که هر مصراعش حاوی تاریخ سنه جلوس است و هو هذا :
 مژده ای دل آمده از جود لطف ذوالجلال
 وان سلیمان جاه اسکندر اساس کی حشم
 ملکدار عدل امن الله فی العالم رسید
 حامی دین ابد سبحا نقلی خان آمده
 از کمال جاه و فرزب نگین سلطنت
 ماوراءالنهر را کاین آب در جوی آمده
 مد ممدود جلال فرآوان سایه است
 از دیار فر دولت را همی جویند باز
 لامع قدر جلال حسی بتائید قبول
 عالمی در مهد آسایش بهار عدل او
 ای قوام الدور سلطان سریر جاه دین
 سایه حق شاه عالیقدر امان آل دین
 آرزوی حلقه و سم سمندت دائمی
 داور جمجاه کیوان منزلت بالا مقام
 نائب الرحمن جهانداری که فر عدل وی
 با سبکرو حی اهلائی کرم ابر بهار
 آن جلوس او بر او رنگ جهانیا کشید
 باعث امن و امان آمد زهی لطف قبول
 عدل او از بازوی ملک است چون حرز الامان
 ای ز اقبال معانی جلوه گر بر هر متکین

[۱] بیشتر مصاریع این قصیده که سنجیده شد حاوی عدد [۱۰۹۲] میباشد ؟

فهر مان عدلوی چون امر اجلال آورد
 عدل آئینا با قبالت چه مینا زد کرم
 کند بنیاد از ستم نور نهیب عدل وی
 عقد بیجا بیج گردون را شده او انحلا
 او بعزم رزم هر جانب که افرازد علم
 در در کر نا - او گو یا لك الدر از دعا
 عین فهر او رسد بالای سرواندم دهد
 ملك والای و مهر وانجم آئین بسته اند
 زین تجر - مله سبحان الملك گویا همه
 فرشته آئین نوروزی وایام جلوس
 داده آئین جلوس شاه دین پرور فلکک
 نور اجلال بنوک مهجۀ اعلام فتح
 ای جهاندار آسمان قدر امبار کباد ملك
 کی رسد باجای مدحش پایۀ فکر نزنند
 سحر طور یهای در ک طبع معنی زای من
 قبله جان است دل بد کی امان جوید دران
 دل ز آسیب تعلق زیر این جای بلند
 تا بچند از رنگ این جسم هیولائی محل
 باب عدل وی نگر باطلی هر يك مصر هم
 تا بود عالم اساس املاک با قانون عدل
 وفات این پادشاه در تاریخ غرة ربيع الثانی ۱۱۱۴ در ارگ بخارا بسن ۷۷ سالگی روداده
 از ابیات قطعه تاریخ اوست -

بتاریخ و وفات او خلاق
 خرد هم نیز از روی دعا گفت

همه گفتند آن کشور ستان کو
 [سید سبحان قلی خان زمان گو]

۱۱۲۰
 عدد روی دعا ۴
 سنه ۱۱۱۴

محمد ابراهیم خلیل

عمر حیا و عمل تاج دین وزین سیاه
 ینباه عالم فتح و کلیم کوه کرم
 مآب اوج عمل زین دین ملک سیرت
 بر بهار وجود آفتاب امن و جمال
 بهار و مالک عز جم نشان نکو افعال
 مة ملوک امم عین شرق فهم ابد
 طراز عدل کمال آفتاب حسن و جمال
 شریف و ماه مهان لب عهد و صادق دل

علی عطا و دول آفتاب سدر و امان
 مسیح کل و فلک رتبه عماد اوان
 جلال عالم عز آفتاب کامروان
 کل جهان بقا عید دور شیر زیان
 سعاب امن و شرف عید کام احسان کان
 معز ملک عجم آفتاب داد گران
 سعاب جاه و ادب جم صفت سیهر مکان
 عزیز و شمع جهان حی علم بافرخان

- ۹ - چون سید سبحان قلبی خان بهادر بر تخت مملکت توران [ماوراءالنهر] بتاریخ شرمه محرم ۱۰۹۱ جلوس نمود [۱] محمد باقی خواجه خزاری که در جمیع فضائل یکسانه عهد بود قصیده انشاد کرده بعرض رسانید که هر مصراعش حاوی تاریخ سنه جلوس است و هو هذا :
- مژده ای دل آمده از جود لطف ذوالجلال
 وان سلیمان جاه اسکندر اساس کی چشم
 ملکدار عدل امن الله فی العالم رسید
 حامی دین ابد سبحا نقلی خان آمده
 از کمال جاه و فرزب نگین سلطنت
 ماوراءالنهر را کاین آب در جوی آمده
 مد ممدود جلال فرآوان سایه است
 از دیار فر دولت را همی جویند باز
 لامع قدر جلال حسی بتأئید قبول
 عالمی در مهد آسایش بهار عدل او
 ای قوام الدور سلطان سریر جاه دین
 سایه حق شاه عالیقدر امان آل دین
 آرزوی حلقه و سم سمندت دائمی
 داور جمجاه کیوان منزلت بالا مقام
 نائب الرحمن جهانداری که فر عدل وی
 با سبکرو حی اهلائی کرم ابر بهار
 آن جلوس او بر او رنگ جهانیا کشید
 باعث امن و امان آمد زهی لطف قبول
 عدل او از بازوی ملک است چون حرز الامان
 ای ز اقبال معانی جلوه گر بر هر متکین
- از بی فرمانروائی مقبل دریا نوال
 افسر رای کبانی کسری والا مثال
 لامع از مد جبین بازش آیات جلال
 اهل عالم دریناه دولتش آسوده بال
 باسط حسن مدار شرع با داد لایزال
 سر نمی آرد بدروجه محیط از انفعال
 کش نبیند هیچ جا از هیچ حس نفس زوال
 از بر گریاس عز و جاهش اصحاب سوال؟
 ملک رایوشد زفر عدل اوزی جمال
 یکجهان با امن و آرامش ازین عالی فعال
 ای اقبابت مطلع نور الهی ما یزال
 جل قدرت و چه جاهت و چه اقبال از کمال
 زرنماید همچو نعل از آسمان شکل هلال
 آنکه بر اهل جهان ریزد بکف جاهش نوال
 شام باری بلارا برده چون صبیح وصال
 از کران سنسکی تمکین و ادب همچون هلال
 عا امیرا در کنار عدل از بیم ملال
 حامی دین نجی آمد زهی حسن خصال
 ملک او بانروی عدل است ایمن از زوال
 ای جلال تو همایون فرا نواع کمال

[۱] بیشتر مصاریع این قصیده که سنجیده شد حاوی عدد [۱۰۹۲] میباشد ؟

فهر مان عدلوی چون امر اجلال آورد
 عدل آئینا با قبالت چه مینا زد کرم
 کند بنیاد از ستم نور نهیب عدل وی
 عقد بیجا بیج گردون را شده او انحلا
 او بعزم رزم هر جانب که افرازد علم
 در در کر نا - او گو یا لك الدر از دعا
 عین فهر او رسد بالای سرواندم دهد
 ملك والای و مهر وانجم آئین بسته اند
 زین تجر - مله سبحان الملك گویا همه
 فرشته آئین نوروزی وایام جلوس
 داده آئین جلوس شاه دین پرور فلکک
 نور اجلال بنوک مهجۀ اعلام فتح
 ای جهاندار آسمان قدر امبار کباد ملك
 کی رسد با جای مدحش پایۀ فکر نزنند
 سحر طور یهای در ک طبع معنی زای من
 قبله جان است دل بد کی امان جوید دران
 دل ز آسیب تعلق زیر این جای بلند
 تا بچند از رنگ این جسم هیولائی محل
 باب عدل وی نگر باطلی هر يك مصر هم
 تا بود عالم اساس املاک با قانون عدل
 وفات این پادشاه در تاریخ غرة ربيع الثانی ۱۱۱۴ در ارگ بخارا بسن ۷۷ سالگی روداده
 از ابیات قطعه تاریخ اوست -

بتاریخ و وفات او خلاق
 خرد هم نیز از روی دعا گفت

همه گفتند آن کشور ستان کو
 [سید سبحان قلی خان زمان گو]

۱۱۲۰

عدد روی دعا ۴

سنه ۱۱۱۴

محمد ابراهیم خلیل

